

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกในหมู่บ้านของจังหวัดขอนแก่น และศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ สังคมและอื่น ๆ ตลอดจนบทบาทขององค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งประสบการณ์และมาตรการป้องกันและควบคุมโรค เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนงาน เพื่อสนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกในชุมชนให้เหมาะสมต่อไป

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive study) โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของประชาชนใน 3 หมู่บ้าน ของจังหวัดขอนแก่น ข้อมูลเหล่านี้จะศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative data) และศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative data) เกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม และอื่น ๆ ตลอดจนบทบาทขององค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก

2. พื้นที่ทำการศึกษา

พื้นที่ทำการศึกษาเป็นหมู่บ้าน 3 แห่ง ซึ่งคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และมีระยะทางไกลจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่เกิน 30 กิโลเมตร
2. เป็นหมู่บ้านที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคใช้เลือดออกสูง หมู่บ้านที่เคยถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคใช้เลือดออกสูง และหมู่บ้านที่จัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคในระดับปานกลางหรือต่ำ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จึงเลือกทำการศึกษาใน 3 หมู่บ้าน โดยกำหนดให้เป็น

1. หมู่บ้านปกติซึ่งไม่เคยมีการรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก คือ หมู่บ้านรินม่วง หมู่ที่ 3 ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น
2. หมู่บ้านที่เคยมีการรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก คือหมู่บ้านหนองไผ่ ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น
3. หมู่บ้านที่กำลังมีการรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก คือหมู่บ้านเหล่านกชุม ต.ดอนหัน อ.เมือง จ.ขอนแก่น

3. ระยะเวลาที่ใช้ศึกษา

เดือน พฤศจิกายน 2535 ถึงเดือน มิถุนายน 2536

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่ถูกคัดเลือก และเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการเดินทางซึ่งของประชากร ซึ่งไม่เอื้อต่อการสุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงใช้ครัวเรือนที่พบในวันสำรวจและครัวเรือนนั้นต้องมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีอาศัยอยู่ด้วย ครัวเรือนที่สำรวจได้ในหมู่บ้านรินม่วง หมู่ที่ 3 หมู่บ้านหนองไผ่ และหมู่บ้านเหล่านกชุม จึงเท่ากับ 114 91 และ 111 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.15 45.50 และ 50.68 ตามลำดับ หน่วยที่ใช้วิเคราะห์ คือ 1 ครัวเรือนเท่ากับ 1 ครอบครัว ตัวแทนของครัวเรือนที่สามารถตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ หัวหน้าครอบครัว ซึ่งเป็นพ่อบ้าน แม่บ้าน หรือบุคคลในบ้านที่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และสามารถให้ข้อมูลได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

5. วิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัมภาษณ์ครัวเรือนใน 3 หมู่บ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์ที่ใช้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบถามความรู้เกี่ยวกับโรคใช้เลือดออก เช่น ภัยที่มักป่วยเป็นไข้เลือดออก อาการ การรักษา สัตว์ที่เป็นพาหะ และวิธีการป้องกัน และควบคุมโรคใช้

เลือดออก เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นแบบถามความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันโรคโดยทั่วไป การใช้จ่ายรายอะ-
เบทเพื่อทำลายลูกน้ำยุงลาย การควบคุมจำนวนลูกน้ำยุงลายโดยใช้ปลา กัดหรือปลาหางนก
ยูง ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก ค่านิยมของสังคมและบุคคลที่ควรรับผิดชอบควบคุมลูก
น้ำยุงลาย

ส่วนที่ 3 เป็นแบบถามพฤติกรรม หรือการปฏิบัติในการควบคุมจำนวนลูกน้ำยุงลาย
และการป้องกันไม่ให้ยุงเป็นพาหุ์เลือดออก เช่น การปิดฝาภาชนะบรรจุน้ำ การทำลายแหล่ง
เพาะพันธุ์ยุงลาย การใช้จ่ายรายอะเบท การป้องกันบุตรหลานไม่ให้ยุงเป็นพาหุ์เลือดออก

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และอัตราส่วน โดยแยกเป็น 3 หมู่
บ้าน และวิเคราะห์หาความแตกต่างของทัศนคติ ๓ ใน 6 หมวดตั้งที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องแบบ
ถามความคิดเห็น

3. สัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยสัมภาษณ์พฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือด
ออก และพูดคุยเพื่อทราบความคิดเห็นต่อพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรค ซึ่งได้ข้อ
ปัญหาจากข้อมูล ซึ่งปริมาณที่วิเคราะห์ได้จากข้อ 2

4. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ เพื่อหา
ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านกายภาพ และชีวภาพ สังคม ชนบทธรรม
นิยมประเพณีที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมจำนวนลูกน้ำยุงลาย และ
การป้องกันโรคไข้เลือดออก

5. สัมภาษณ์บุคคลสำคัญ โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรและ
หน่วยงานในท้องถิ่น ที่อาจมีผลต่อความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติในการป้องกันและ
ควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน

6. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจัดหมวดหมู่ และสรุปข้อมูลตามหมวดหมู่